

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
VLADA**

**SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
TUZLANSKOG KANTONA ZA PERIOD 2020-2022.GODINE**

Tuzla, maj 2019. godine

SADRŽAJ

U V O D	3
1 SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE	4
1.1. Ekonomski rast	4
1.2. Industrijska proizvodnja i robna razmjena	6
1.3. Tržište rada.....	8
1.4. Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija.....	9
2 SREDNJOROČNA FISKALNA POLITIKA	9
3 POLITIKA PRIHODA ZA NIVO TUZLANSKOG KANTONA	10
3.1. Projekcije prihoda za općine i vanbudžetske fondove.....	12
4 PRIHODI I PRIMICI BUDŽETA TUZLANSKOG KANTONA	13
4.1. Prihodi i primici (budžetska sredstva)	14
4.2. Namjenska sredstva, grantovi, donacije, vlastiti prihodi i primici po osnovu namjenskih sredstava.....	15
5 RIZICI PO PROJEKCIJE PRIHODA	15
6 PREDVIĐENE PROMJENE JAVNOG DUGA I STRATEGIJA UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM	16
6.1. Obaveze kantona	16
6.2. Projekcije duga TK nastalog po osnovu zaduživanja za 2020. – 2022. godinu	17
7 STRATEŠKI CILJEVI VLADE TUZLANSKOG KANTONA	18

U V O D

Na osnovu člana 17. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18), pripremljen je dokument Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2020-2022.godina, što ima za cilj projekciju prihoda i gornju granicu rashoda za pripremu budžeta za naredni trogodišnji period.

Potrebno je napomenuti da je prijedlog smjernica Ministarstvo finansija dužno, dostaviti Vladi Kantona do 15. maja tekuće godine, a Vlada donosi iste do 31. maja tekuće godine. Obzirom da su od strane Federalnog ministarstva finansija projekcije indirektnih i direktnih poreza za Tuzlanski kanton i općine kantona proslijeđene 15.05.2019. godine, a u Ministarstvu finansija zaprimljene 21.05.2019. godine, nije bilo moguće ispoštovati navedeni zakonski rok za izradu i predlaganje Smjernica Vladi Kantona.

Kako su u toku paralelni procesi na izradi Dokumenta okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2020–2022. godina pri izradi Smjernica korištene su srednjoročne projekcije i godišnje procjene prihoda i rashoda, te su moguća određena odstupanja projekcija u odnosu na ovaj dokument.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2020.-2022. godina definišu početna budžetska ograničenja za sve korisnike budžeta. Još jedan bitan cilj smjernica je da osigura realan, sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranja rashoda, čime se postiže funkcionalna povezanost provođenja sveukupnih aktivnosti u koncipiranju uravnoteženog okvira prihoda i rashoda, za sve nivoe vlasti Federacije Bosne i Hercegovine, uključujući Budžet Federacije, kantona, gradova, općina i vanbudžetskih fondova shodno odredbama Zakona o budžetima, koje je svakako neophodno posmatrati u najširem kontekstu, odnosno u kontekstu ukupnog fiskalnog kapaciteta.

Ovaj dokument ima za cilj da poboljša koordinaciju između Vlade Tuzlanskog kantona, općina i vanbudžetskih fondova u postupcima pripremnih aktivnosti na izradi budžeta za 2020. godinu, kao i da osigura sveobuhvatan i konsolidovan okvir planiranih rashoda koji pokriva sve nivoe vlasti Tuzlanskog kantona, uključujući Budžet Kantona, Budžete općina i Finansijske planove vanbudžetskih fondova.

Ministarstvo finansija Tuzlanskog kantona predlaže Vladi Kantona, da se usvoji ovaj dokument kao prvi korak u procesu pripreme Budžeta za 2020. godinu i da se istim potvrde predložena ograničenja budžetske potrošnje za 2020. godinu.

Smjernice sadrže: ciljeve ekonomske i fiskalne politike, osnovne makroekonomske pokazatelje, procjene prihoda budžeta i predviđene promjene javnog duga.

Dokumentacionu osnovu za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2020-2022. godinu predstavljaju:

- Revidirane projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza za kantone i općine kantona za 2019. godinu i projekcije za period 2020-2022.godina (dostavljene od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajevo),
- Izvršenje Budžeta Tuzlanskog kantona za 2018. godinu,
- Pokazatelji koji se odnose na nivo ostvarenih prihoda Budžeta TK u periodu januar - maj 2019. godine,
- Dokument Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, Program ekonomskih reformi za 2019-2021.godine (januar 2019. godina),

- Bilten Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje – OMA Bilten (maj/juni 2019 godine),
- Strategija razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016.-2020.godina (februar 2016.godine),
- Privredna kretanja Tuzlanskog kantona (Kantonalna privredna komora Tuzla, publikacija broj 30 (mart 2019. godine).

1 SREDNJOROČNE MAKROEKONOMSKE PRETPOSTAVKE I PROGNOZE

Jedan od osnovnih preduslova održivog ekonomskog rasta te povećanja zaposlenosti jeste makroekonomska stabilnost. Makroekonomska stabilnost ostvarit će se efikasnim upravljanjem javnim financijama kroz daljnje unaprjeđenje procesa upravljanja državnim budžetom, fiskalnu konsolidaciju i efikasno upravljanje javnim dugom, jačanje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i unutašnje revizije te razvojem makroekonomske statistike. Ovakva nastojanja Ministarstva finansija moraju imati potporu svih budžetskih korisnika i drugih koji koriste sredstva budžeta Tuzlanskog kantona, a iskazana kroz Smjernice i ciljeve fiskalne politike za 2020-2022. godinu i Dokument okvirnog Budžeta TK za period 2020-2022. godina.

U ovome poglavlju riječ je o najnovijim makroekonomskim kretanjima u BiH, Federaciji BiH i Tuzlanskom kantonu, s fokusom na 2018. godinu, kao i o projiciranom makroekonomskom okviru za naredni srednjoročni period. Korišteni historijski podaci, koji su ujedno bili i osnov za izradu makroekonomskih procjena i projekcija, prikupljeni su od svih relevantnih statističkih institucija u zemlji, kao i ostalih relevantnih domaćih i međunarodnih institucija.

1.1. Ekonomski rast

Bosna i Hercegovina je, prema prvim procjenama, u 2018. godini ostvarila rast od 3,3% u odnosu na 2017. godinu, potaknut jačanjem domaće tražnje i povoljnim kretanjima u međunarodnom ekonomskom okruženju. Najznačajniji rast je, kao i u prethodnom periodu, ostvaren u domenu privatne potrošnje i investicija, dok je doprinos neto izvoza bio neutralan. Pri ovoj procjeni je važno uzeti u obzir usporavanje ekonomskih kretanja u zemljama EU u drugoj polovini 2018. godine, koja će se sa sigurnošću odraziti i na ekonomska kretanja u BiH. U Bosni i Hercegovini se u 2019. godini očekuje nastavak trenda ekonomskog rasta, iako bi stopa rasta bila neznatno niža nego u 2018. godini, imajući u vidu usporavanje ekonomskog rasta u Evropskoj uniji. Tako se u 2019. godini očekuje rast od 3,1%, potaknut rastom potrošnje (javne i privatne), te investicija.

Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), pri Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine izradila je makroekonomske pokazatelje na nivou Bosne i Hercegovine, koji se daju u slijedećem tabelarnom pregledu:

Tabela 1. Makroekonomski pokazatelji BiH za period 2017-2022. godina

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nominalni BDP u mil. KM	32.510	34.034	35.507	37.107	39.036	41.098
Nominalni rast u %	4,8	4,7	4,3	4,5	5,2	5,3
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,3	101,4	101,2	100,8	101,3	101,3
Realni BDP u mil. KM (prethodna godina = 100)	32.092	33.578	35.090	36.804	38.535	40.581
Realni rast u %	3,4	3,3	3,1	3,7	3,8	4,0
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	1,3	1,4	1,3	1,4	1,5	1,7
Potrošnja u mil. KM	31.036	31.921	32.809	33.782	34.827	36.076
Realni rast u %	1,6	1,5	1,3	1,6	1,7	1,8
Vladina potrošnja u mil. KM	6.369	6.497	6.614	6.753	6.874	7.080
Realni rast u %	1,5	0,8	0,3	0,6	0,3	0,5
Privatna potrošnja u mil. KM	24.667	25.425	26.195	27.030	27.953	28.996
Realni rast u %	1,6	1,7	1,6	1,8	2	2,1
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil. KM	5.653	6.251	6.715	7.378	8.108	8.952
Realni rast u %	5,8	10,3	7	9,3	9,7	8,8
Vladine investicije u mil. KM	728	932	1.035	1.283	1.501	1.711
Realni rast u %	1,4	26,5	9,4	22,2	15,3	11,2
Privatne investicije u mil. KM	4.924	5.318	5.680	6.095	6.607	7.241
Realni rast u %	6,4	7,9	6,6	7	8,5	8,3
Uvoz u mil. KM	17.701	19.091	20.036	21.491	23.055	24.931
Nominalni rast u %	13,3	7,9	5	7,3	7,3	8,1
Realni rast u %	7,9	6,3	2,9	4,7	5,1	4,6
Izvoz u mil. KM	12.575	13.976	14.955	16.362	17.941	19.712
Nominalni rast u %	18,4	11,1	7	9,4	9,6	9,9
Realni rast u %	12,2	8,9	4,9	7,2	6,7	6,6
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	15,8	16,9	17,8	18,7	20	20,9
Bilans tekućeg računa u mil. KM	-1.473	-1.488	-1.451	-1.498	-1.512	-1.657
Rast u %	5,1	1	-2,5	3,2	1	9,6
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,5	-4,4	-4,1	-4,0	-3,9	-4,0

IZVOR: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), mart 2019. godine

Prema projekciji DEP-a očekuje se da bi stopa realnog rasta BDP-a u 2019. godini mogla iznositi 3,7%. Očekuje se da će glavni oslonac projiciranog rasta u srednjoročnom periodu biti domaća tražnja. Povećanje ukupne ekonomske aktivnosti, uz očekivano povećanje industrijske proizvodnje, građevinarstva, a stim u vezi i broja zaposlenih i prihoda od izvoza, trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana, te u konačnici i povećanjem privatne potrošnje. Na nivou zemlje, prosječni rast privatne potrošnje u periodu od 2020 - 2022. godine očekuje se po stopama od 1,8%, 2,0% i 2,1% respektivno. Uz navedeno, nastavak provedbe politike fiskalne konsolidacije će imati za cilj smanjenje javne potrošnje u odnosu na BDP, kroz ograničavanje rasta tekuće potrošnje i tekućih transfera, uvažavajući

zakonski predviđen rast istih, te bi se eventualno ostvarene uštede, odnosno fiskalni prostor usmjerio na kapitalne investicije, čijim bi se rastom u konačnici ostvario i veći sveukupni ekonomski rast. Dakle, u narednom srednjoročnom periodu se u Federaciji BiH očekuje značajniji doprinos javnih investicija rastu BDP-a, prvenstveno kroz planiranu izgradnju putne i energetske infrastrukture. Uz izvjesno sticanje statusa BiH kao kandidata za članstvo u EU, te kontinuirane procese unapređenja poslovnog okruženja i provedbu ostalih sveobuhvatnih strukturnih reformskih mjera, izvjestan je i veći priliv domaćih i stranih investicija. U 2019. godini se, usljed slabljenja izvozne tražnje, odnosno smanjene ekonomske aktivnosti u okruženju, očekuje usporavanje izvoznog i uvoznog rasta, s tim da će ovakvo usporavanje biti izraženije na uvoznoj strani, što će u konačnici rezultirati blagim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita, odnosno pozitivnim doprinosom ekonomskom rastu.

U **Federaciji BiH** je u periodu od 2015-2018. godine zabilježen konstantan rast bruto društvenog proizvoda (BDP) po prosječnoj stopi od 3,1%. BDP po glavi stanovnika je u 2016. godini iznosio 8.857,0 KM, u 2017. godini 9.331,0 KM, dok se za 2018. godinu ovaj iznos procjenjuje na 9.910,0 KM po glavi stanovnika u Federaciji BiH.

Projekcije nominalnog i realnog BDP-a FBiH, sa pripadajućim stopama rasta i očekivane inflacije prikazane su u narednoj tabeli:

Tabela 2. BDP-a FBiH za 2017. godinu, procjena za 2018. godinu i projekcije za period 2019-2022. godina

Indikator	Zvanični podaci	Procjena	PROJEKCIJE			
	2017		2018	2019	2020	2021
Nominalni BDP u mil.KM	20.540	21.765	22.744	23.790	24.979	26.279
Nominalni rast u %	5,1	6,0	4,5	4,6	5,0	5,2
Realni BDP u mil.KM	20.173	21.264	22.561	23.599	24.731	26.017
Realni rast u %	3,2	3,5	3,7	3,8	4,0	4,2
Inflacija %	1,8	2,4	0,8	0,8	1,0	1,0

Izvor: Federalno ministarstvo finansija

U periodu od 2019-2022. godine u Federaciji BiH se očekuje rast BDP-a po stopama od 3,7%, 3,8%, 4,0% i 4,2%, respektivno. Uprkos projiciranom usporenom rastu u Evropskoj uniji (projicirani rast za EU28 je revidiran sa 1,9% na 1,5%), u Federaciji BiH se u 2019. godini očekuje nastavak ekonomskog rasta, po nešto sporijoj stopi u odnosu na prethodni period od 3,7%. Očekivani rast će najznačajnije uporište imati u očekivanom porastu privatne i javne potrošnje, usljed višegodišnje provedbe politike fiskalne konsolidacije, te porastu ukupnih (privatnih i javnih) investicija.

1.2 Industrijska proizvodnja i robna razmjena

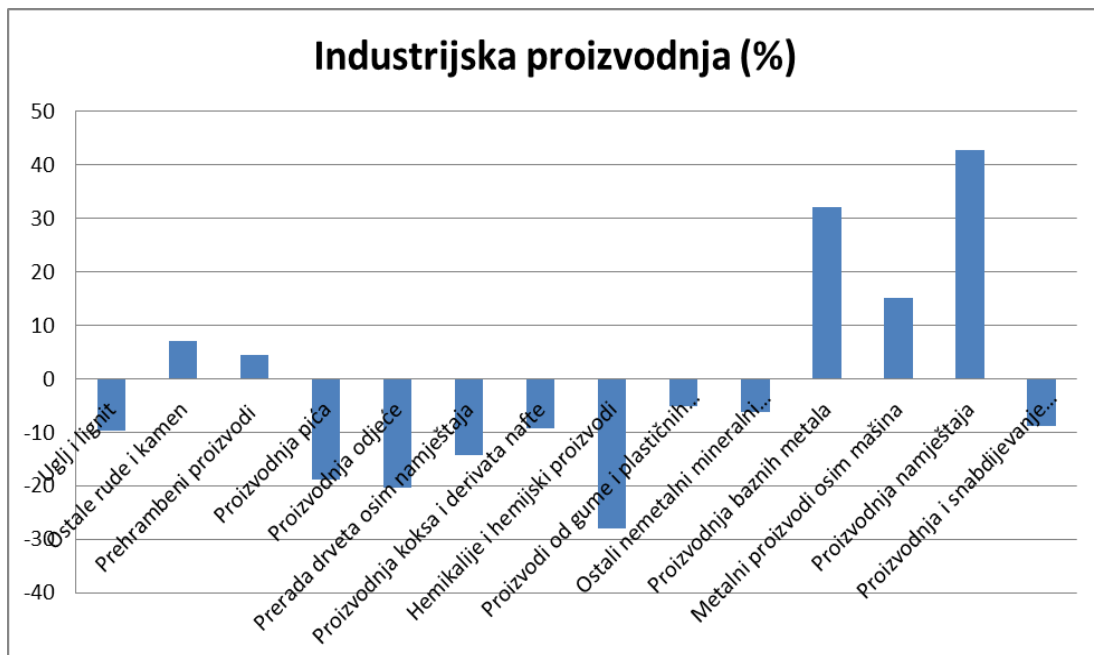
Prema raspoloživim projekcijama referentnih međunarodnih institucija u periodu 2019-2021. godine u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju očekuje se daljni nastavak pozitivnih ekonomskih prilika. Tako se tokom ovog perioda prema posljednjem izvještaju WIIW instituta u zemljama Zapadnog Balkana očekuje ekonomski rast od 3%¹. Ova eksterna dešavanja, uz interne dinamike koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta trebala bi rezultirati povećanjem proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koja ima visok

¹ WIIW –The Institute for International Economic Studies „Economic forecasts for the Western Balkans“ 2018. Vienna.

stepen izvozne orijentacije. To će podrazumijevati povećanje investicionih ulaganja (inostranih i domaćih), veću iskorištenost kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i u konačnici porast fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH. Osim ovoga, planirana investiciona ulaganja u infrastrukturu i energetiku bi trebala značajano doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana bh.industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetski sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH u navedenom periodu.

Indeks obima industrijske proizvodnje smanjen je u **Federaciji BiH** na 0,8% u 2018. godini, sa 3,8% u 2017. godini. Najveće učešće u kretanju industrijske proizvodnje ima oblast Proizvodnje/snabdijevanja električnom energijom i plinom, koja bilježi rast u 2018. godini, zatim oblasti koje su zabilježile pad i to: Vađenje ruda i kamena, te Prerađivačka industrija, ponajviše usljed smanjene proizvodnje hemikalija, baznih metala, duhanskih, prehrambenih i tekstilnih proizvoda. Obim robne razmjene u 2018. godini dodatno je povećan u odnosu na 2017. godinu, kada su stope rasta izvoza i uvoza bilježile dvocifrene iznose. Pokrivenost uvoza izvozom u 2018. godini iznosila je 59,6%, dok je u 2017. godini iznosila 58,3%. U strukturi izvoza FBiH za 2018. godinu, prema klasifikaciji namjene proizvoda, najveći dio odnosi se na izvoz goriva i maziva, industrijskih materijala, kapitalnih proizvoda, transportnih sredstava, te proizvoda za široku potrošnju. Najznačajniji vanjskotrgovinski partner FBiH je Evropska unija. Najveći izvozni partneri su: Njemačka, Hrvatska, Italija i Srbija dok se, s druge strane, i najveći dio uvoza odnosi ove zemlje, te na Kinu i Tursku. Prema posljednjim podacima iz zvaničnih saopštenja Federalnog zavoda za statistiku, Federacija BiH je za februar 2018. godine ostvarila izvoz u vrijednosti 6,1 mil. KM, što je za 1,9% više u odnosu na isti mjesec prethodne godine, a za 7,5% više u odnosu na januar 2019. godine. U istom mjesecu ostvaren je uvoz u vrijednosti od 1,01 mlrd. KM što je za 14,1% više u odnosu na isti mjesec prethodne godine, a 16,4% više u odnosu na januar 2019. godine. Učešće Federacije BiH u ukupnom izvozu BiH za januar 2019. godine iznosi 66,4%, a ukupnom uvozu 73,2%. Procenat pokrivenosti uvoza izvozom u januaru je 60,2% što je za 2,3% više u odnosu na decembar 2018. godine kada je pokrivenost iznosila 57,9%.

U **Tuzlanskom kantonu** u periodu januar-februar 2019. godine došlo je do pada obima industrijske proizvodnje od 4,6% u odnosu na isti period 2018.godine. Ostvaren je rast kapitalnih proizvoda 15,6%, trajnih proizvoda za široku potrošnju 35,6% i netrajnih proizvoda za široku potrošnju 5,1%. U istom periodu došlo je do pada u proizvodnji energije od 9,2% i intermedijarnih proizvoda 11,3%.

Ukupno je izvezeno proizvoda u vrijednosti od 282.700.000 KM što je u odnosu na isti period 2018. godine rast od 6,4%. U isto vrijeme je došlo do rasta uvoza od 9,3% te je uvezeno roba u vrijednosti od 311.786.000 KM. Pokrivenost uvoza izvozom je 90,7%, a vanjskotrgovinski deficit je 29 miliona KM. Najznačajniji vanjskotrgovinski partneri Tuzlanskog kantona su Njemačka, Slovenija, Italija, Hrvatska i Austrija.

1.3 Tržište rada

Prosječan broj zaposlenih lica u **BiH** u periodu januar-decembar 2018. godine iznosi 799,6 hiljada, što je za 2,5% više u poređenju sa istim periodom 2017. godine. Analizom broja zaposlenih lica primjetno je da su pozitivna dešavanja u oblasti industrijske proizvodnje doprinijela povećanju ukupnog broja zaposlenih lica. Najznačajnij doprinos rastu bio je u djelatnostima prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikala, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane.

U februaru 2019. godine, ukupan broj zaposlenih u **Federaciji BiH** iznosio je 523.658. U odnosu na prethodni mjesec broj zaposlenih se smanjio za 0,7%, a broj zaposlenih žena za 1,0%. Broj zaposlenih u pravnim osobama u odnosu na prethodni mjesec se smanjio za 0,8%, a broj zaposlenih žena za 1,1%. Broj nezaposlenih u februaru 2019. godine u odnosu na prethodni mjesec se smanjio za 0,7%, a broj nezaposlenih žena za 0,6%. Stopa registrirane nezaposlenosti u februaru 2019. iznosila je 38,4%, a za žene 46,1%. Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom za februar 2019. godine u Federaciji BiH iznosi 895,0 KM i nominalno je niža za 3,1%, a realno za 3,4%, u odnosu na prethodni mjesec. U odnosu na isti mjesec prethodne godine prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenom za februar 2019. godine nominalno je viša za 5,0%, a realno za 4,0%. Prosječna mjesečna isplaćena bruto plaća po zaposlenom za februar 2019. godine u Federaciji BiH iznosi 1.372,0 KM i nominalno je niža za 3,5% i realno za 3,7%, u odnosu na prethodni mjesec. U odnosu na isti mjesec prethodne godine prosječna mjesečna isplaćena bruto plaća po zaposlenom za februar 2019. godine nominalno je viša za 5,1%, a realno za 4,0%.

Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, u februaru 2019. godine u **Tuzlanskom kantonu** je bilo zaposleno ukupno 100.219 osoba. Prema podacima Federalnog zavoda za zapošljavanje, u februaru 2019. godine je registrovano 78.169 nezaposlenih osoba.

Stručne osobe učestvuju sa 51.976 ili 66,49 %, a nestručne sa 26.193 ili 33,51%. U ukupnom broju osoba koje traže zaposlenje u februaru su 46.573 žene. Broj osoba koje prvi put traže zaposlenje u februaru je 33.891 ili 42,1% u odnosu na ukupan broj nezaposlenih. Prosječna neto plata u Tuzlanskom kantonu u februaru je iznosila 783,00 KM što je ispod prosjeka Federacije BiH. U odnosu na kantonalni prosjek iz 2018. godine, neto plaća je manja za 1,8%. Najviše prosječne neto plate u Tuzlanskom kantonu su u sektoru proizvodnje i opskrbe el.energijom, dok su najniže prosječne neto plate u hotelijerstvu i ugostiteljstvu.

1.4 Rizici ostvarenja makroekonomskih projekcija

Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija se mogu klasifikovati u dvije grupe i to na eksterne i interne. Uzimajući u obzir da vanjsko okruženje predstavlja glavnu strukturnu odrednicu većine ekonomskih kretanja u BiH, odnosno u Federaciji BiH, ono isto tako predstavlja i potencijalni izvor rizika po domaća ekonomska kretanja. Eskalacija globalnih izazova kao što su trgovinski ratovi, pregrijavanje američke ekonomije, slabljenje rasta u Aziji, kao i pitanja Brexit-a zasigurno bi se odrazila na ekonomski rast u EU u vidu usporavanja, odnosno slabljenja istog. To bi u konačnici rezultiralo slabljenjem izvozne tražnje, odnosno usporavanjem prosječne stope rasta robnog izvoza, te bi imalo negativan uticaj na priliv kapitala, posebno uzevši u obzir da zemlje EU predstavljaju ključni izvor za eksterno finansiranje u BiH. Pored navedenog, kretanja svjetskih cijena, posebno nafte i u određenoj mjeri metala, mogli bi imati negativan uticaj na domaća ekonomska kretanja. Pored eksternih, potencijalni rizik za ostvarivanje makroekonomskih projekcija predstavljaju i rizici internih dinamika. Osnovni interni rizik koji bi mogao imati negativan uticaj na ekonomski rast vezan je za proces formiranja vlasti i nastavak reformskih procesa. Eventualna kašnjenja u procesu provedbe ekonomskih reformi bi se odrazila na kretanje finalne potrošnje i investicija, što bi dovelo do usporavanja rasta. Rizik u srednjem roku predstavlja i migracija stanovništva, koja prijeti smanjenju produktivnosti, a samim time i projiciranom ekonomskom rastu. Eventualno slabljenje poslovne aktivnosti u međunarodnom ekonomskom okruženju imalo bi uticaj na ukupnu poslovnu aktivnost u zemlji, a time i na industrijsku proizvodnju. Osim toga, dotrajalost postojećih i usporena dinamika u izgradnji novih proizvodnih kapaciteta, kao i visoka ovisnost o vremenskim prilikama predstavljaju potencijalni rizik kada je u pitanju sektor za proizvodnju električne energije. Najveći rizik po pozitivne promjene na tržištu rada predstavljaju dešavanja u segmentu industrijske proizvodnje, investicija i vanjske trgovine, kao i eventualni zastoj u provedbi planiranih strukturnih reformi.

2 SREDNJOROČNA FISKALNA POLITIKA

Fiskalna politika, usklađena sa mjerama Reformske agende, u 2019. godini i narednom srednjoročnom periodu fokusirana je na podršci makroekonomskom rastu, u cilju povećanja fiskalnog prostora politikama koje promovišu dugoročni rast i suzbijaju sivu ekonomiju. Ključne aktivnosti prvenstveno podrazumijevaju djelovanje u pravcu stvaranja povoljnog i stabilnog poslovnog okruženja, atraktivnog za povećan priliv i domaćih i stranih investicija, kao glavnog generatora prognoziranog srednjoročnog makroekonomskog rasta. Provedbu planiranih aktivnosti i dalje prati nastavak reformi u cilju kreiranja stabilnog poreznog sistema i približavanja istog standardima Evropske unije. U narednom periodu očekuje se

završetak započete reforme u oblasti oporezivanja dohotka. U strukturi ukupnih poreznih prihoda, konsolidiranih na nivou Federacije BiH, prihodi po osnovu poreza na dohodak, na osnovu podataka o izvršenju za 2018. godinu, uzimaju učešće od 8,8%, sa tendencijom rasta u odnosu na posmatrani prethodni period. Obzirom da je jedan od ciljeva Reformske agende osiguranje srednjoročne fiskalne održivosti kroz znatno smanjenje opterećenja na rad, isto se može postići smanjenjem ukupne stope doprinosa sa 41,5% na 33,5%, proširenjem porezne osnovice poreza na dohodak zbog sistema plate, te uključivanjem u osnovicu ranije neoporezivih naknada. S ciljem zaštite zaposlenih sa najnižim primanjima u društvu od negativnih posljedica promjene u sistemu doprinosa, predlaže se usvajanje novog zakona o porezu na dohodak i zakona o doprinosima, kako bi se umanjilo porezno opterećenje ove kategorije. Posmatrajući prihodovnu stranu, cilj propisa je i osigurati srednjoročnu fiskalnu održivost kantonalnih budžeta, u koje se prihodi po osnovu poreza na dohodak uplaćuju, a koji će uslijed smanjenja javnih prihoda po osnovu jednog izvora dohotka biti kompenzirani oporezivanjem drugog izvora dohotka (ulaganje kapitala, nagradnih igara i igara na sreću, ostali dohodak). Na taj način, planirane izmjene će imati neutralan efekat na ukupan nivo ostvarenja javnih prihoda po ovoj kategoriji.

Vlada Tuzlanskog kantona bit će usmjerena na oblikovanje fiskalne politike u cilju promovisanja konkurentnosti, povećanja efikasnosti javnog sektora te jačanja upravljanja javnim finansijama, kako na strani prihoda tako i na strani rashoda budžeta, uz poseban angažman vezan za aktivnosti usmjerene na promjenu propisa kojim je uređeno pitanje raspodjele indirektnih poreza i pitanje povrata vanjskog duga. Prioriteti u oblasti porezne politike i javnih prihoda u FBiH, a koji će imati utjecaj na Tuzlanski kanton, za period 2020–2022. godina bit će orijentisani na nastavku aktivnosti izrade prijedloga zakonskih rješenja kojima će se doprinijeti osiguranju i očuvanju ambijenta pogodnog privrednom rastu, sa stabilnim i predvidivim uslovima poslovanja, te poboljšanju naplate javnih prihoda, kao jednog od osnovnih agregata za planiranje razvojnih, socijalnih i ostalih društvenih potreba i obaveza. Također, kao i u proteklom periodu, nastavlja se kontinuirano provođenje aktivnosti na pojačanom inspekcijskom nadzoru s ciljem poticanja poštivanja propisa u cilju poboljšanja porezne discipline, suzbijanja sive ekonomije, te postizanja efikasnije naplate javnih prihoda.

Realizacija prezentiranog plana aktivnosti zavisit će prije svega od političke stabilnosti i institucionalne spremnosti nosioca aktivnosti, kao i drugih nepredviđenih događaja koji bi eventualno usporili i/ili odgodili realizaciju istih.

3 POLITIKA PRIHODA ZA NIVO TUZLANSKOG KANTONA

U narednim tabelarnim pregledima daju se projekcije indirektnih i direktnih poreza za nivo Tuzlanskog kantona za period 2020-2022. godina dostavljenih od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajevo.

Projekcije prihoda rađene su u skladu sa planom prihoda na Jedinstvenom računu i preuzete su u aprilu mjesecu tekuće godine od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu (OMA) Uprave za indirektno oporezivanje BiH.

Projekcije su zasnovane na tekućim trendovima naplate prihoda i predviđanjima kretanja makroekonomskih pokazatelja u navedenom periodu, a uzimaju u obzir efekte kontinuiranog usklađivanja stopa akciza na duhan u BiH sa minimalnim standardima u EU i primjenu nove

politike oporezivanja rezanog duhana. Pri izradi projekcija uključeni su i efekti primjene adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za korisnike u Federaciji Bosne i Hercegovine rađene su prema utvrđenim koeficijentima raspodjele iz Uputstva o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih ustanova za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda za 2019. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj: 102/18). Utvrđeno učešće Tuzlanskog kantona u raspodjeli dijela prihoda od indirektnih poreza iznosi 16,225 % .

Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza rađene su opreznim pristupom, na bazi prosjeka obračunatih koeficijenata raspodjele između entiteta, ne uzimajući u obzir neizvršena poravnanja između Federacije BiH i Republike Srpske u skladu sa Zakonom o uplatama na Jedinostveni račun i raspodjeli prihoda („Službeni glasnik BiH“, broj: 55/04, 34/07, 49/09 i 91/17).

Projekcije prihoda sa Jedinostvenog računa trezora za nivo Tuzlanskog kantona u narednom trogodišnjem periodu su slijedeće:

Tabela 3. – Projekcije prihoda sa Jedinostvenog računa za Tuzlanski kanton

Indirektni porezi (KM)	Projekcija 2020	Projekcija 2021	Projekcija 2022
Tuzlanski kanton ukupno (I + II + III)	310.036.512	320.790.870	338.427.542
I Kanton	243.059.830	251.550.305	265.518.545
II Općine TK ukupno	49.028.091	50.740.722	53.558.284
III Direkcija cesta TK	17.948.591	18.499.843	19.350.713

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza sa Jedinostvenog računa za 2020. godinu za nivo Tuzlanskog kantona očekuje se u iznosu od 310.036.512,00 KM, od čega za Kanton iznos od 243.059.830,00 KM, za općine iznos od 49.028.091,00 KM i Direkciju cesta TK iznos od 17.948.591,00 KM.

Porez na dobit preduzeća, izuzev banaka i drugih finansijskih organizacija, predstavlja u cjelosti prihod Kantona, i u narednom trogodišnjem periodu projicira se u slijedećim iznosima:

Tabela 4. – Projekcije prihoda od poreza na dobit

Porez na dobit (KM)	Projekcija 2020	Projekcija 2021	Projekcija 2022
Tuzlanski kanton	58.783.929	61.017.719	63.458.428

Procjene prihoda po osnovu poreza na dobit zasnovane su na trendu naplate istih sa pretpostavkom da je od početka primjene novog Zakona o porezu na dobit 2016. godine do danas, došlo do stabilizacije baze za projiciranje na nivou izvršenja u 2008. godini. Projekcije se temelje i na pozitivnim makroekonomskim pretpostavkama, preuzetim od Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) u martu 2019. godine.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak, uključujući zaostale obaveze po osnovu poreza na plaće, za nivo kantona su slijedeće:

Tabela 5. – Projekcije prihoda od poreza na dohodak (uključeni zaostali porezi na plaće)

Porez na dohodak (KM)	Projekcija 2020	Projekcija 2021	Projekcija 2022
Ukupno	65.942.483	68.857.000	72.191.052
I Tuzlanski kanton	40.139.189	41.913.256	43.942.693
II Općine TK	25.803.294	26.943.744	28.248.359

3.1 Projekcije prihoda za općine i vanbudžetske fondove

Raspodjela prihoda od indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa za općine Tuzlanskog kantona očekuje se u slijedećim iznosima za period 2020-2022. godina:

Tabela 6. – Projekcije prihoda sa Jedinstvenog računa za Grad Tuzla/općine TK u KM

Grad Tuzla/općine TK	Projekcija 2020	Projekcija 2021	Projekcija 2022
Banovići	2.532.626	2.621.095	2.766.640
Čelić	1.166.632	1.207.385	1.274.429
Doboj Istok	1.144.481	1.184.460	1.250.231
Gračanica	4.988.953	5.163.225	5.449.932
Gradačac	4.479.474	4.635.949	4.893.377
Kalesija	3.763.251	3.894.707	4.110.975
Kladanj	1.457.060	1.507.957	1.591.692
Lukavac	4.710.832	4.875.389	5.146.112
Sapna	1.252.776	1.296.538	1.368.532
Srebrenik	4.536.083	4.694.536	4.955.217
Teočak	792.522	820.206	865.751
Tuzla	11.759.850	12.170.641	12.846.460
Živinice	6.443.551	6.668.635	7.038.935
UKUPNO:	49.028.091	50.740.722	53.558.284

Prihodi od poreza na dohodak na nivou općina za period 2020-2022. godina projiciraju se kako slijedi:

Tabela 7. – Projekcije poreza na dohodak za općine TK u KM

Grad Tuzla/općine TK	Projekcija 2020	Projekcija 2021	Projekcija 2022
Banovići	1.527.221,00	1.594.721,00	1.671.937,00
Gračanica	1.905.167,00	1.989.371,00	2.085.696,00
Gradačac	1.521.974,00	1.589.242,00	1.666.193,00
Kalesija	1.001.348,00	1.045.605,00	1.096.233,00
Kladanj	843.289,00	880.561,00	923.198,00
Čelić	361.121,00	377.082,00	395.340,00
Lukavac	2.627.998,00	2.744.150,00	2.877.022,00
Srebrenik	1.456.458,00	1.520.830,00	1.594.469,00
Tuzla	10.677.858,00	11.149.797,00	11.689.669,00
Živinice	2.546.017,00	2.658.545,00	2.787.272,00
Doboj istok	700.881,00	731.858,00	767.295,00
Sapna	314.580,00	328.484,00	344.389,00
Teočak	319.382,00	333.498,00	349.646,00
UKUPNO:	25.803.294,00	26.943.744,00	28.248.359,00

Iako zadnjih nekoliko godina, prihodi od doprinosa **vanbudžetskim fondovima**, koji uključuju: doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje, doprinose za zdravstveno osiguranje i doprinose za osiguranje od nezaposlenosti, bilježe stabilan rast u prosjeku od 7,0%, vodeći se dosadašnjim utjecajem efekata primjene otpisa zatezne kamate, kao i kod poreza na dohodak, srednjoročne procjene ove kategorije prihoda ipak su rađene sa primjenom nešto nižih stopa rasta, u odnosu na zabilježenu. Tako, očekivani rast iznosi 3,67%; 4,42% i 4,84% respektivno, odražavajući makroekonomske pretpostavke i istovremeno uzimajući prosječno učešće od 15,3% u projiciranom BDP-u Federacije BiH.²

4 PRIHODI I PRIMICI BUDŽETA TUZLANSKOG KANTONA

Projekcije prihoda od indirektnih i direktnih poreza za Budžet Tuzlanskog kantona za period 2020-2022. godina zasnivaju se na projekcijama dostavljenih od strane Federalnog ministarstva finansija Sarajevo iz mjeseca maja 2019. godine.

Projekcije prihoda i primitaka u Budžetu Tuzlanskog kantona u periodu 2020-2022. godina ilustruje slijedeći pregled:

Tabela 8. – Prihodi, primici i finansiranje Budžeta Tuzlanskog kantona u KM

	Izvršenje 2018	Plan 2019.	Projekcija 2020.	Projekcija 2021.	Projekcija 2022	Index (2020/2019)	Index (2021/2020)	Index (2022/2021)
UKUPNO PRIHODI, PRIMICI I FINANSIRANJE (I+II)	362.876.332,77	406.552.125,12	407.554.524,00	417.204.843,00	435.803.871,00	100,25	102,37	104,46
I UKUPNO BUDŽETSKA SREDSTVA (A+B+C)	331.588.418,22	345.559.976,00	360.139.295,00	371.404.280,00	389.842.666,00	104,22	103,13	104,96
A. Poreski prihodi	315.316.488,14	327.964.096,00	342.242.948,00	354.741.280,00	373.179.666,00	104,35	103,65	105,20
1. Prihodi od indirektnih poreza	223.151.300,88	233.129.180,00	243.059.830,00	251.550.305,00	265.518.545,00	104,26	103,49	105,55
2. Porez na dobit preduzeća	54.453.917,31	56.432.114,00	58.783.929,00	61.017.719,00	63.458.428,00	104,17	103,80	104,00
3. Porez na dohodak (uključujući zaostale uplate poreza na plaće)	37.323.164,86	38.157.802,00	40.139.189,00	41.913.256,00	43.942.693,00	105,19	104,42	104,84
4. Domaći porezi na dobra i usluge	281.499,71	235.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	106,38	100,00	100,00
5. Prihodi po osnovu zaostalih obaveza i ostali porezi	106.605,38	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	100,00	100,00	100,00
B. Neporezni prihodi	14.217.832,17	16.063.000,00	16.063.000,00	16.063.000,00	16.063.000,00	100,00	100,00	100,00
1. Prihodi od poduzet. aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih kursnih razlika	1.170.242,80	144.000,00	144.000,00	144.000,00	144.000,00	100,00	100,00	100,00
2. Naknade i takse	8.900.144,72	11.689.000,00	11.689.000,00	11.689.000,00	11.689.000,00	100,00	100,00	100,00
3. Novčane kazne (neporezne prirode)	4.147.444,65	4.230.000,00	4.230.000,00	4.230.000,00	4.230.000,00	100,00	100,00	100,00
C. Primici	2.054.097,91	1.532.880,00	1.833.347,00	600.000,00	600.000,00	119,60	32,73	100,00

² Smjernice ekonomske i fiskalne politike Federacije BiH 2020 – 2022. godina (maj 2019. godine)

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2020. – 2022. godina

II NAMJENSKA SREDSTVA, GRANTOVI, DONACIJE, PRIMICI I VLASTITI PRIHODI (D+E+F)	31.287.914,55	60.992.149,12	47.415.229,00	45.800.563,00	45.961.205,00	77,74	96,59	100,35
D.Namjenska sredstva, grantovi, donacije i primici po osnovu namjenskih sredstava	19.463.628,76	46.252.578,12	34.522.300,00	32.910.470,00	33.049.852,00	74,64	95,33	100,42
1. Prihodi po osnovu posebnih propisa	11.771.169,26	31.787.275,00	20.535.645,00	20.372.859,00	20.399.041,00	64,60	99,21	100,13
2. Tekući i kapitalni transferi	6.894.467,20	12.008.187,00	11.369.219,00	9.949.675,00	9.961.875,00	94,68	87,51	100,12
3. Donacije	274.593,54	457.116,00	617.436,00	587.936,00	688.936,00	135,07	95,22	117,18
4. Kapitalni primici	523.398,76	481.212,12	481.212,00	481.212,00	481.212,00	100,00	100,00	100,00
E-Preneseni višak prihoda nad rashodima (Escrow račun)	0,00	1.518.788,00	1.518.788,00	1.518.788,00	1.518.788,00	0,00	100,00	100,00
F. Prihodi po osnovu vlastite djelatnosti -vlastiti prihodi	11.824.285,79	14.739.571,00	12.892.929,00	12.890.093,00	12.911.353,00	87,47	99,98	100,16

4.1 Prihodi i primici (budžetska sredstva)

Očekivani ekonomski rast u narednom trogodišnjem periodu u BiH, a samim time i u Tuzlanskom kantonu, projicira i povećanje prihoda u navedenom periodu, posebno u 2021. i 2022. godini.

Ukupni poreski prihodi u 2020. godini predviđaju se u iznosu od 342,2 miliona KM, što je za 14,2 miliona KM više u odnosu na iste u Budžetu 2019. godine ili 4,35% više. U 2021. godini ovi prihodi rastu za 3,65 % u odnosu na 2020. godinu, dok će u 2022. godini doći do povećanja istih za 5,20% u odnosu na 2021.godinu.

U strukturi poreskih prihoda prihodi od indirektnih poreza imaju najveći udio. Iskazano nominalno indirektni porezi u 2020. godini će biti veći za 9,9 miliona KM u odnosu na plan 2019. godine, a u 2021. godini za 8,9 miliona KM u odnosu na 2020. godinu. U 2022. godini će projicira se da će doći do značajnijeg rasta prihoda od indirektnih poreza i to za 5,55% u odnosu na 2021. godinu, odnosno za 14 miliona KM.

Porez na dobit preduzeća će također imati tendenciju rasta, i to 4,26% u 2020.godini odnosno za 2,3 miliona KM u odnosu na planirani porez na dobit u 2019.godini. Povećanje poreza na dobit za 3,8% u 2021.godini i 4% u 2022.godini podići će isti na iznos od 63,4 miliona KM.

Porez na dohodak, zajedno sa zaostalim uplatama poreza na plaću, se u 2020. godini procjenjuje sa povećanjem od 1,9 miliona KM ili 5,19% u odnosu na planirani u 2019. godini, dok se u 2021. i 2022. godini projiciraju sa porastom od 4,42% i 4,84% u poređenju sa prethodnom godinom.

Neporezni prihodi i primljeni tekući transferi od ostalih nivoa vlasti u dijelu budžetskih sredstava u 2020. godini projicirani su tako da se vodilo računa o iskazanim mjesečnim

trendovima naplate ovih prihoda, tako da su isti za naredni trogodišnji period na istom nivou kao i 2019.godine, odnosno 16 miliona KM.

Primici u Budžetu Tuzlanskog kantona u okviru budžetskih sredstava koji dopijevaju na naplatu u 2020. godini iznose 1,8 miliona KM, dok će u 2021.godini i 2022. godini iznositi 600 hiljada KM za svaku godinu. Do pada primitaka dolazi zbog dopijevanja posljednjih rata datih kredita javnim preduzećima na naplatu.

4.2 Namjenska sredstva, grantovi, donacije, vlastiti prihodi i primici po osnovu namjenskih sredstava

Prihodi po ovim osnovama za period 2020- 2022. godine su planirani na osnovu zahtjeva budžetskih korisnika dostavljenih za izradu Dokumenta okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2020-2022. godina. Ukupan iznos namjenskih sredstava, grantova, donacija, primitaka i vlastitih prihoda u 2020. godini iznosi 47,4 miliona KM, od čega iznos namjenskih sredstava, grantova, donacija i primitaka po osnovu namjenskih sredstava iznosi 34,5 milion KM, a iznos od 12,9 miliona KM odnosi se na prihode po osnovu vlastite djelatnosti – vlastite prihode. U 2020. godini dolazi do značajnijeg pada prihoda po osnovu posebnih propisa, i isti se planiraju u iznosu od 20,5 miliona KM što je za 35,4% manje u odnosu na 2019. godinu. Trend manje planiranih prihoda u dijelu namjenskih sredstava se nastavlja i u 2021. i 2022. godini i ovi prihodu su u navedenom periodu na nivou 2020. godine. U dijelu vlastitih prihoda se takođe planiraju manje ostvareni prihodi i to u 2020. godini za 12,53% u odnosu na plan 2019. godine, dok će se u 2021. godini i 2022. godini isti zadržati na nivou 2020. godine. Obzirom da su uporedo sa izradama smjernica i aktivnosti na izradi Dokumenta okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2020-2022. godina velika je vjerovatnoća da će iznos ovih sredstava u navedenom dokumentu biti veći.

5 RIZICI PO PROJEKCIJE PRIHODA

Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija se mogu klasifikovati u dvije grupe i to na eksterne i interne. Ključni rizik za ostvarenje ovoga scenarija u kratkom roku bi mogle predstavljati interne dinamike u BiH koje se manifestuju kroz komplikovan sistem donošenja odluka i problemi oko formiranja vlasti na svim nivoima nakon općih izbora u 2018. godini. Takođe, eventualni zastoj u reformskim procesima gotovo sigurno bi se negativno odrazio i na ekonomski rast. Srednjoročno, postoji rizik migracije stanovništva što bi uz ostalo moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti rada i sporijim rastom BDP-a. Nepredviđene promjene poreznih politika koje se prvenstveno odnose na odsustvo stabilnih koeficijenata raspodjele indirektnih poreza, promjena nivoa zaduženosti od planiranog i nepredviđene promjene istih bitno mogu uticati na nepovoljnu realizaciju predviđenih projekcija.

Kada je riječ o industrijskoj proizvodnji, izuzev svega navedenog, postoje i rizici nepovoljnih hidrometeoroloških prilika, od kojih zavisi cjelokupan sektor proizvodnje električne energije.

Najveći rizik po pozitivne promjene na tržištu rada predstavljaju eventualna odstupanja, odnosno neprovođenja planiranih strukturnih reformi. Na kretanje ukupnog nivoa cijena uticaj bi mogli imati interni (promjene cijena komunalija, povećanje akciza), kao i eksterni faktori (primarno kretanje cijena sirove nafte i hrane), te bi svako povećanje cijena koje je brže od pretpostavljenog u osnovnom scenariju moglo uvećati nivo inflacije.

Eksterno okruženje predstavlja ključnu strukturnu odrednicu domaće ekonomije, pa stoga i ključni rizik po ekonomski rast leži u eventualnom slabljenju izvozne tražnje, što bi dovelo do smanjenja izvoza bh. proizvoda na inostrana tržišta, posebno izvoza na tržišta zemalja EU.

6 PREDVIĐENE PROMJENE JAVNOG DUGA I STRATEGIJA UPRAVLJANJA JAVNIM DUGOM

Vanjski i unutrašnji dug Tuzlanskog kantona regulisan je Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj 86/07, 24/09, 44/10) , Zakonom o budžetima u Federaciji BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16 i 5/18), Zakonom o trezoru u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 26/16) i Zakonom o izvršavanju Budžeta Tuzlanskog kantona za tekuću godinu.

6.1 Obaveze kantona

Na osnovu podataka iz konsolidiranog godišnjeg obračuna kantona ukupne obaveze kantona na dan 31.12.2018. godine iznose 98.231.226,44 KM, i to:

Kratkoročne obaveze .....63.945.400,91 KM

Dugoročne obaveze .....34.285.825,53 KM

Stanje kratkoročnih obaveza na dan 31.12.2018. godine iznosi 63.945.400,91 KM i iste se odnose na :

- obaveze prema pravnim licima	12.329.981,84
- obaveze prema fizičkim licima	1.490.064,93
- obaveze za korištenje budžetske rezerve	28.349,24
- obaveze za tekuće i kapitalne transfere	9.297.441,07
- ostale kratkoročne obaveze	1.074.326,53
- kratkoročni krediti i zajmovi	170.073,62
- obaveze prema radnicima (plate i naknade zaposlenima)	20.742.277,26

Kratkoročne obaveze se najvećim dijelom odnose na obaveze prema dobavljačima (pravnim i fizičkim licima) za isporučene robe i usluge, obaveze prema dobavljačima iz vlastitih prihoda, obaveze prema udruženjima i neprofitnim organizacijama, obaveze za oblike socijalne zaštite (2018. godina), obaveze prema nižim nivoima za tekuće i kapitalne grantove, obaveze za kredite i obaveze za plaće (mjesec decembar 2018. godine) i ostale obaveze prema zaposlenim (topli obrok, prevoz, otpremnine i pomoći - decembar 2018. godine).

Kratkoročne obaveze sa 31.12.2018. godine su manje u odnosu na stanje istih sa 31.12.2018. godine za iznos od 2.411.525,79 KM.

Dugoročne obaveze iskazane u bilansu stanja na dan 31.12.2018. godine iznose 34.285.825,53 KM i odnose se na:

- nedospjele obaveze od inostranog zaduživanja za glavni dug u iznosu od 27.693.259,78 KM i nedospjele obaveze od domaćeg zaduživanja za glavni dug u iznosu od 6.587.609,95 KM:

Razvojna banka FBiH-OŠ „Stupari” i OŠ “Kladanj” Tarevo	47.632,95
Razvojna banka FBiH-Gimnazija „Ismet Mujezinović” Tuzla	198.076,03
Federalno ministarstvo finansija-UKC Rekonstrukcija „Plave bolnice” Tuzla	21.204.821,05
Federalno ministarstvo finansija-WB-IDA Projekat urbane infrastrukture i pružanja usluga	1.645.137,82

Smjernice ekonomske i fiskalne politike Tuzlanskog kantona za period 2020. – 2022. godina

Federalno ministarstvo finansija-MMF Stand by aranžman (IV)	2.547.750,00
Federalno ministarstvo finansija- Projekat izgradnje kanalizacije i voodosnabdijevanja Općine Čelić	2.049.841,93
NOVA banka a.d.Banja Luka	4.809.832,67
UniCredit Bank d.d. Mostar	1.777.777,28

U okviru dugoročnih obaveza evidentirane su i ostale dugoročne obaveze u iznosu od 4.955,80 KM, a koje se odnose na obaveze budžetskih korisnika iz nadležnosti Ministarstva obrazovanja i nauke.

6.2 Projekcije duga TK nastalog po osnovu zaduživanja za 2020. – 2022. godinu

U periodu 2020-2022. godine obaveze za otplate po kreditima i izdaci za inostrane kamate i kamate na domaće pozajmljivanje, prema postojećim otplatnim planovima sa kojima Ministarstvo finansija raspolaže, procjenjuju se u ukupnim iznosima kako slijedi:

Tabela 9. – Obaveze po kreditima

	Plan 2019.	Projekcija 2020.	Projekcija 2021.	Projekcija 2022.
I Ukupno budžetska sredstva (1 do 8):	10.830.724,00	4.338.388,00	2.697.369,00	2.677.842,00
1.Razvojna banka FBiH-OŠ „Stupari” i OŠ “Kladanj” Tarevo	20.146,00	19.576,00	19.021,00	0,00
2.Razvojna banka FBiH-Gimnazija „Ismet Mujezinović” Tuzla	239.852,00	0,00	0,00	0,00
3.Federalno ministarstvo finansija-UKC Rekonstrukcija „Plave bolnice” Tuzla	2.661.185,00	2.651.152,00	2.651.152,00	2.651.152,00
4.Federalno ministarstvo finansija-WB-IDA Projekat urbane infrastrukture i pružanja usluga - dio koji se odnosi na Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša	27.124,00	27.702,00	27.196,00	26.690,00
5.Federalno ministarstvo finansija-MMF Stand by aranžman (IV)	2.697.750,00	0,00	0,00	0,00
6.Procjenjena kamata po osnovu mogućeg prekoračenja na transakcijskom računu u okviru JRT budžeta TK)	19.000,00	19.000,00	0,00	0,00
7.NOVA banka a.d.Banja Luka	3.369.851,00	1.620.958,00	0,00	0,00
8. UniCredit Bank d.d. Mostar	1.795.816,00	0,00	0,00	0,00
II Ukupno namjenska sredstva	763.000,00	650.449,00	638.351,00	626.254,00
1.Federalno ministarstvo finansija-WB-IDA Projekat urbane infrastrukture i pružanja usluga – dio koji se odnosi na Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (finansira se iz sredstava vodnih naknada)	397.086,00	299.768,00	294.292,00	288.817,00
2. Federalno ministarstvo finansija-Troškvi upravljanja kreditom-Projekat izgradnje kanalizacije i voodosnabdijevanja općine Čelić (finansira se sa potrošačkih mjesta 11010018,14010003, 18010001)	365.914,00	350.681,00	344.059,00	337.437,00
UKUPNO (I + II):	11.593.724,00	4.988.837,00	3.335.720,00	3.304.096,00

Ukupna projekcija duga Tuzlanskog kantona nastalog po osnovu zaduživanja iz ranijih godina u 2020. godini iznosi 4.988.837,00 KM, dok su ove projekcije znatno smanjene u naredne dvije godine, tako da za 2021. godinu iznose 3.335.720,00 KM, a za 2022. godinu iznose 3.304.096,00 KM. Smanjenje ovih projekcija odnosi se uglavnom na projekcije u dijelu budžetskih sredstava. Za 2020. godinu projekcije u dijelu budžetskih sredstava iznose 4.338.388,00 KM i manje su u odnosu na plan za 2019. godinu za 59,94% ili za 6.492.336,00 KM. U naredne dvije godine otplate kredita se smanjuju i to u 2021. godini za 1.641.019,00 KM ili za 37,82%, a za 2022. godinu su manje za 0,72% ili za 19.527,00 KM u odnosu na prethodnu godinu.

Otplate po kreditima i izdaci za inostrane kamate iz namjenskih sredstava su skoro na istom nivou za sve tri navedene godine i za 2020.godinu iznose 650.449,00 KM, a u 2021. i 2022. godini reflektuju se sa smanjenjem od 1,85%, odnosno 1,89% u poređenju sa prethodnom godinom.

U Dokumentu okvirnog budžeta Tuzlanskog kantona za period 2020.-2022. godina moglo bi doći do korekcije usljed povećanja procjene kursa USA dolara i SDR-a u kojim su obračunate obaveze pojedinih kredita.

Stanje i projekcije duga Tuzlanskog kantona su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Da bi se održala stabilnost fiskalnog sistema i obezbijedio osnov za razvojne inicijative, zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2020.- 2022. godina u skladu su sa Zakonom o budžetima u FBiH i predstavljaju osnovu za izradu Budžeta Tuzlanskog kantona. Cilj dokumenta je da predloži smjernice ekonomske i fiskalne politike, te definiše okvir prihoda i gornju granicu rashoda za period 2020.-2022. godina.

Ove Smjernice ekonomske i fiskalne politike obavezujuće su kod izrade budžeta općina i finansijskih planova vanbudžetskih fondova za 2020. godinu, kao i kod projekcija za 2021. i 2022. godinu.

7 STRATEŠKI CILJEVI VLADE TUZLANSKOG KANTONA

Vlada Tuzlanskog kantona, uz podršku Projekta integriranog lokalnog razvoja (ILDLP), zajedničke inicijative Razvojnog programa Ujedinjenih nacija (UNDP) i Švicarske agencije za razvoj i saradnju (SDC) izradila je Strategiju razvoja Tuzlanskog kantona za period 2016-2020. godine (januar 2016. godine), koja je u skladu sa strategijama i politikama na višim nivoima vlasti, i to prije svega sa Strategijom razvoja Federacije Bosne i Hercegovine 2010-2020. godina, ali i sa drugim sektorskim strategijama viših nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini.

U navedenom dokumentu predložena su strateška i dugoročna opredjeljenja Tuzlanskog kantona, čiji je cilj unaprijeđena i razvijena privreda Tuzlanskog kantona koja će se bazirati na ključnim potencijalima rasta koji se ogledaju u bogastvu prirodnih resursa, konkurentnoj radnoj snazi i tradiciji industrijske proizvodnje, te kvalitetnijoj saobraćajnoj povezanosti sa razvijenim tržištima.

Vizija razvoja, te strateški ciljevi razvoja su definisani na period od 5 godina.

Utvrđeni su slijedeći strateški ciljevi:

1. Osigurati stabilnost i prosperitet razvoja privrede Tuzlanskog kantona;
2. Uspostaviti efikasni sistem upravljanja razvojem ljudskih potencijala i tržišta rada, u cilju povećanja zapošljavanja;

3. Poboľjšati kvalitetu života, sigurnost i socijalnu uključenost i učiniti politiku socijalne zaštite pravičnom i djelotvornom;
4. Modernizovati i učiniti ekonomski održivom javnu infrastrukturu, prvenstveno saobraćajnu, vodnu i energetska;
5. Uspostaviti funkcionalan sistem zaštite okoliša i održivog upravljanja prirodnim resursima.

Budžetski korisnici u narednom razdoblju trebaju poduzimati reformske mjere kojima se pridonosi ostvarenju glavnih ciljeva utvrđenih predloženim dokumentom, a naročito:

1. javne finansije - vezano za stabilnost i dugoročnu održivost javnih finansija, zdravstvenog sistema, fiskalni okvir, poreze, neprijavljeni rad, te rashode;
2. finansijski sektor – vezano za finansijski sektor, tržište nekretnina, te pristup finansiranju za mala i srednja preduzeća;
3. tržište rada, obrazovanja i socijalnu politike - vezano za zaposlenost, porezno rasterećenje na rad, rješavanje nezaposlenosti mladih, aktivne politike tržišta rada, zakonodavni okvir, sistem određivanja plaća i kretanje plaća, usklađenost obrazovnog sistema s tržištem rada, naknade za nezaposlene, socijalne naknade te borbu protiv siromaštva;
4. promicanje rasta i konkurentnosti – vezano za tržište usluga, industrijsku politiku, digitalnu agendu, energetske mreže, mrežnu infrastrukturu- saobraćaj, istraživanje i razvoj, inovacije, obnovljive izvore energije i učinkovitost resursa i
5. modernizacija javne uprave- vezano za kvalitet uprave.

Cilj ekonomske politike Vlade Tuzlanskog kantona je pokretanje održivog rasta nakon dugogodišnje recesije. Za razliku od rasta prije krize koji se temeljio na velikom zaduživanju radi povećanja lične potrošnje i ulaganja u nekretnine, novi model dugoročnog održivog rasta treba da se temelji na izvozu i povezanim investicijama u proizvodnji. Glavna zadaća Vlade u ostvarenju ovog cilja je provedba strukturnih reformi usmjerenih na poboljšanje poslovnog okruženja.

Manevarski prostor makroekonomskih politika Vlade Tuzlanskog kantona je ograničen, obzirom na ustavne nadležnosti kantona.

Neophodno je nastaviti mjere štednje i smanjenje potrošnje iz kantonalnog budžeta planirati za razdoblje 2020. - 2022. godine na većini glavnih kategorija rashoda. Mjerama Vlade Tuzlanskog kantona dodatno su smanjeni budžetski rashodi, gdje god je za to postojalo opravdanje. Potrebno je zahtjevati kontrolu efikasnosti na smanjenju akumuliranog deficita ostvarenog u ranijem periodu, te stalni angažman kako se akumulirana dugovanja ne bi povećavala.

Uz unapređenje procesa planiranja, potrebno je znatno pojačavati i funkciju nadzora nad rashodima, odnosno vršiti kontrolu troškova i njihovo smanjivanje.

Prije svega se to odnosi na nova pravila o fiskalnoj odgovornosti. Takođe, se osnažuje funkcija budžetske inspekcije u smislu sankcionisanja nepostupanja po njihovim zapisnicima.

Vlada Tuzlanskog kantona bit će usmjerena na oblikovanje fiskalne politike u cilju promovisanja konkurentnosti, povećanja efikasnosti javnog sektora te jačanja upravljanja javnim finansijama, kako na prihodovnoj tako i na rashodovnoj strani budžeta, uz

kontinuirane aktivnosti usmjerene na promjenu propisa kojim je uređeno pitanje raspodjele indirektnih poreza i pitanje povrata vanjskog duga.

BOSNA I HERCEGOVINA
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
V L A D A

Broj: 02/1-14-11677/19
Tuzla, 28.05.2019. godine

PREMIJER KANTONA

Jakub Suljkanović
Jakub Suljkanović